

Anhöriga till personer med psykisk ohälsa: Anhörigskap, anhörigomsorg & anhörigstöd

- En nationell kartläggning 2018

Mats Ewertzon, forskare/möjliggörare
Nationellt kompetenscenter Anhöriga (Nka)

Anhörig - Närstående

- Inom Nka används begreppet **Anhörig** i betydelsen en familjemedlem, släkting, vän eller annan person som hjälper, stödjer, vårdar eller har omsorg om en **närstående**.
- Begreppet **närstående** används i betydelsen person som är långvarigt sjuk, äldre eller har funktionsnedsättning och som har behov av stöd, hjälp, vård eller omsorg i det dagliga livet.

Anhöringskap, anhörigomsorg och anhörigstöd, en nationell kartläggning 2018

- Omfattning, typ av stöd, konsekvenser
- Hösten 2018, 30 009 enkäter (SCB), 18 år och äldre svarsfrekven 37,3 %
- 1,3 miljoner (16% av vuxna befolkningen) ger vård, hjälp eller stöd till en närstående
- 55% kvinnor
- Genomsnitt 13h/vecka
- Tre publicerade artiklar och två rapporter.

Publicerade artiklar

Ekman, B., McKee, K., Vicente, J., Magnusson, L., & Hanson, E. (2021). Cost analysis of informal care: estimates from a national cross-sectional survey in Sweden. *BMC Health Services Research*, 21(1236). <https://doi.org/10.1186/s12913-021-07264-9>

Johansson, M.F., McKee, K-J., Dahlberg, L. Williams, C.L., Summer Meranius, M., Hanson, E., Magnusson, L., Ekman, B., & Hammar Marmstål, L. (2021). A comparison of spouse and non-spouse carers of people with dementia: a descriptive analysis of Swedish national survey data. *BMC Geriatrics*, 21:338. <https://doi.org/10.1186/s12877-021-02264-0>

Vicente, J., McKee, K., Magnusson, L., Johansson, P., Ekman, B., & Hanson, E. (2022). Informal care provision among male and female working carers: Findings from a Swedish national survey. *PLOS ONE*, <https://doi.org/10.1371/journal.pone>.

Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Anhöriga till personer med psykisk ohälsa: anhörigskap, anhörigomsorg och anhörigstöd – en nationell kartläggning 2018

Mats Ewertzon, Stefan Andersson, Lennart
Magnusson, Ingrid Lindholm och Elisabeth Hanson

Frågor

- Vilka är anhöriga till personer med psykisk ohälsa?
- Vilka är de anhörigas närstående?
- Hur mycket vård och stöd ger anhöriga?
- Hur påverkas anhörigas liv av att ge vård och stöd?
- Vilket stöd får anhöriga?

Två grupper anhöriga

A) De som regelbundet ger vård och stöd till närstående som huvudsakligen har nedsatt psykisk hälsa, sociala/personliga problem eller beroendeproblematik (n=221)

B) De som regelbundet ger vård och stöd till närstående som huvudsakligen har annan problematik men också nedsatt psykisk hälsa, sociala/personliga problem eller beroendeproblematik (n=172)

Vilka är anhöriga?

	Grupp A	Grupp B
Kön	58% kvinnor	68% kvinnor
Medelålder	43 år	50 år
Födda i Sverige	82%	91%
Förvärvsarbetande	56% (heltid 69%)	62% (heltid 71%)

Vilka är närstående?

	Grupp A	Grupp B
Kön		
Kvinnor	48%	66%
Relation till anhörig		
Maka/make/partner	30%	10%
Barn	34%	25%
Förälder	16%	47%
Syskon, släkting	8%	10%
God vän, granne, bekant	12%	8%
Ålder		
Under 18 – 44 år	66%	28%
45 – 80 år och äldre	34%	72%

Vård och stöd som anhöriga ger

	Gr A	Gr B
Antal personer		
En person	71%	70%
Två personer	15%	17%
Tre personer	5%	9%
Mer än tre personer	7%	3%

Omfattning

Timmar/vecka	Gr A	Gr B
Mindre än 1 timme	8%	3%
1 – 10 timmar	55%	67%
11 – 29 timmar	23%	17%
30 – 59 timmar	6%	7%
60 timmar eller mer	8%	7%

Anser anhörig att närståendes behov av vård och stöd är tillgodosett?

	Grupp A	Grupp B
Ja, alla behov är tillgodosedda	27%	32%
Nej, anhöriga vill själva bidra med mer	8%	6%
Nej, vill ha mer hjälp från övrig familj/vänner	3%	7%
Nej, vill ha mer hjälp från kommun/motsvarande	33%	32%
Nej, vill ha mer hjälp från både familj/vänner och kommun/motsvarande	29%	23%

Hur ser anhörigas situation ut?

- Psykisk påfrestande: ofta/alltid Gr A: 64%, Gr B: 56%.
- Fysiskt påfrestande: ofta/alltid Gr A: 25%, Gr B: 26%.
- Känsla av tillfredsställelse: ofta/alltid Gr A: 28%, Gr B: 37%.
- Svårigheter att hinna umgås med vänner: ofta/alltid Gr A: 35%, Gr B: 34%.
- Minskat arbets-/studietimmar: Gr A: 19%, Gr B: 16%.
- Ekonomiska problem: ofta/alltid Gr A: 33%, Gr B: 23%

Anser anhöriga att det är krävande att ge vård och stöd?

	Gr A	Gr B
Alltid/nästan alltid/ofta/ibland	78%	93%
<u>Varav:</u>		
Ofta/ibland	65%	83%
Alltid/nästan alltid	13%	10%

Vilket stöd får anhöriga?

Erbjudits stöd från kommunen?	Gr A	Gr B
Ja, generellt nöjd	8%	13%
Ja, generellt missnöjd	4%	4%
Ja, men tackat nej	1%	1%
Nej, har ansökt men fått avslag	2%	2%
Nej, men vet vem som skall kontaktas	20%	25%
Nej, vet inte vem som skall kontaktas	65%	56%

Vilket stöd får anhöriga? Forts.

Typ av stöd:	Gr A		Gr B	
	Ja, fått	Nej, vill få	Ja, fått	Nej, vill få
Information/rådgivning	21%	51%	24%	57%
Utbildning	6%	57%	19%	44%
Personligt stödsamtal	12%	46%	10%	49%
Stödgrupp	11%	41%	14%	39%
Må bra aktivitet	5%	36%	3%	47%
Hälsoundersökning/hälsorådgivn.	6%	41%	7%	59%
Ekonomiskt bidrag/stöd	4%	63%	10%	54%
Avlösning	5%	20%	13%	33%
Stöd via modern teknik/internet	1%	31%	1%	35%
Stöd som underlättar arbetet	3%	37%	5%	39%

Konklusion

- En klar majoritet ger dagligen eller varje vecka vård och stöd till en närstående.
- En klar majoritet upplever att det i någon omfattning är krävande, påfrestande psykisk men i viss mån även fysiskt.
- En liten andel har erbjudits stöd från kommunen, mer än hälften visste inte vem de kunde kontakta vid behov.
- Stöd som de inte erbjudits/fått men som de i stor omfattning vill få är information/rådgivning, ekonomiskt bidrag/stöd, utbildning, personligt stödsamtal samt hälsoundersökning och hälsorådgivning.
- Cirka var tredje ansåg att den närståendes behov av stöd var tillgodosett och drygt hälften ville få mer hjälp från kommunen/motsvarande eller både från familj/vänner och kommunen.

